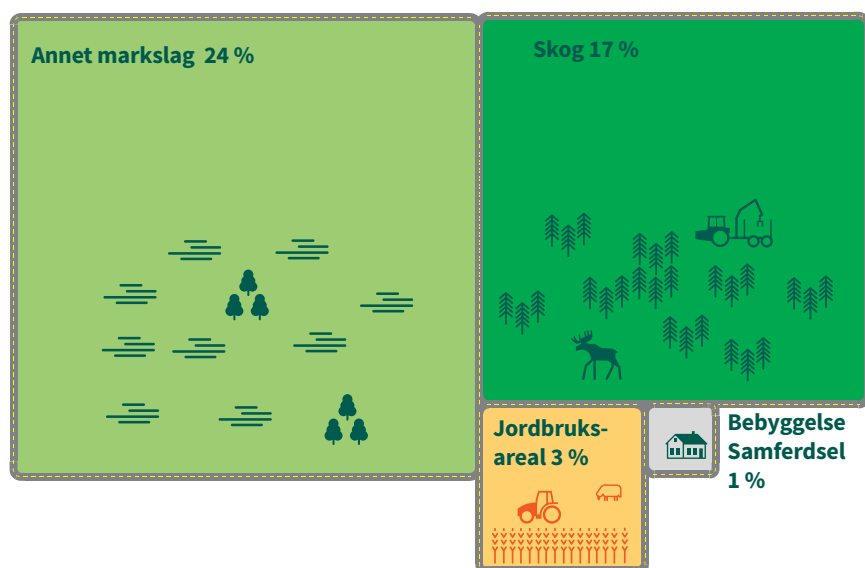

Arealbarometer for Sogn og Fjordane

Oppdaterte kart over areal egnet for matproduksjon

Juni 2017

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Arealressurskartet (AR5) gir detaljert informasjon om arealressursene i fylket. Det brukes til arealplanlegging, konsekvensutredninger, statistikker og kontroll av arealtilskudd i landbruket.

I Sogn og Fjordane er det om lag 532 500 dekar jordbruksareal. Det tilsvarer et areal på ca. 74 600 fotballbaner og utgjør 3 prosent av fylkets landareal.

Arealressurskartet gir informasjon om ressursgrunnlaget. Det viser hvilke arealer som kan brukes til landbruksproduksjon.

Søknadene om produksjonstilskudd gir informasjon om hvordan arealene faktisk brukes. De viser blant annet at 64 prosent av jordbruksarealet i drift i Sogn og Fjordane brukes til grovfôrproduksjon.

Jordbruksareal
består av fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.

Fullldyrka jord
Jordbruksareal som er dyrka til vanlig pløye- dybde og kan benyttes til åkervekster eller eng, og som kan fornyes ved pløying.

Overflatedyrka jord
Jordbruksareal som for det meste er rydda og jevna i overflata slik at maskinell høsting er mulig.

Innmarksbeite
Innmarksareal som kan benyttes til beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Arealet skal ha tydelig kulturpreg. Minst 50 prosent av arealet skal være dekt av kulturgras eller beite-tålende urter.

AREALRESSURSENE I SOGN OG FJORDANE FYLKE:

Arealtype	dekar	%
Jordbruksareal:		
Fullldyrka	279 492	1,6
Overflatedyrka	41 956	0,2
Innmarksbeite	211 011	1,2
Produktiv skog	2 933 828	16,6
Bebyggelse/samferdsel	96 456	0,5
Annet markslag	4 214 164	23,9
Ikke kartlagt	9 888 663	56,0
Sum	17 665 570	100

Kilde: Arealressurskart (AR5). NIBIO

SØKNADENE OM PRODUKSJONSTILSKUDD FOR SOGN OG FJORDANE FYLKE:

Veksttype	dekar	%
Innmarksbeite	145 891	34,4
Grovfôr	271 373	64,0
Korn	110	0,0
Potet	902	0,2
Grønnsaker	430	0,1
Frukt/bær	5 487	1,3
Sum	424 193	100

Kilde: Produksjonstilskudd 2016. Landbruksdirektoratet

I Norge er kun

3%

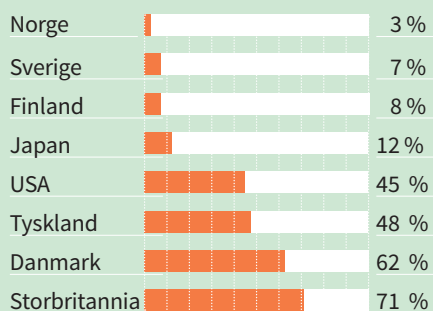
av arealet jordbruksareal.
Bare 1/3 av dette er egnet
for produksjon av matkorn.
For OECD-landene er andelen
nær 40 prosent.

Stortinget har vedtatt at matproduksjonen i Norge skal økes med 20 prosent fram til 2030.

Verdens befolkning passerte 7 milliarder mennesker i 2011, og er i 2050 beregnet til å være 9 milliarder. FAO har beregnet at den globale matproduksjonen må økes med 70 prosent innen 2050 for å sikre verdens befolkning tilstrekkelig med mat.

En slik utvikling vil sette produksjonsarealene under press. Det gjelder både tilgjengelig areal, og kvaliteten på jordressursene.

JORDBRUKSAREAL I PROSENT AV LANDAREAL:

Kilde: Verdensbanken

I Norge er kun 3 prosent av landarealet jordbruksareal.
Det er lavere enn i andre land det er naturlig å sammenligne oss med.

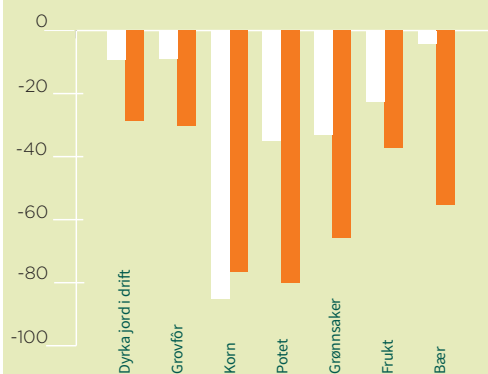
Strukturendringer

Strukturendringer i landbruket har innvirkning på bo- og sysselsetting i mange kommuner.

Endringer i landbruket kan få stor effekt på industri, turisme og annen lokal næringsvirksomhet.

Antall dekar
Antall foretak

ENDRINGER I AREAL OG ANTALL FORETAK I SOGN OG FJORDANE I PERIODEN 2003 TIL 2016:

Veksttype	Antall Dekar	Antall Foretak
Dyrka jord i drift	-9 %	-29 %
Grovfôr/Innmarksbeite	-9 %	-30 %
Korn	-85 %	-76 %
Potet	-35 %	-80 %
Grønnsaker	-33 %	-66 %
Frukt	-23 %	-37 %
Bær	-4 %	-55 %

Kilde: Søknad om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet.

Jordvern

I Norge har vi ca. 10 millioner dekar jordbruksareal som dekker 3 prosent av landarealet. Dette gir 2 dekar jordbruksareal per person.

Jordbruksarealene er under press. I perioden 2004 til 2015 ble 97 600 dekar jordbruksareal nedbygget. Årlig er det bygd ned 8 130 dekar i denne perioden.

Det meste av nedbyggingen er tilnærmet irreversibel.

Det er jordbruksareal av best kvalitet som bygges ned. Nær en fjerdedel av nedbyggingen skjer innenfor tettsteder. Ytterligere en fjerdedel skjer mindre enn en kilometer fra tettsted. Jordbruksareal i og rundt tettsteder er med andre ord spesielt utsatt.

Mer informasjon i rapport 2017/14 ssb.no

Se nedbygd jordbruksareal i kilden.nibio.no

NEDBYGGING

Dette skjer ofte rundt store byer og tettsteder, der også mye av den beste landbruksjorda ligger.

GJENGROING

Dette er et problem på de mer marginale arealene, og skjer som følge av endret beitebruk.

OPPDYRKING

Arealer dyrkes opp. Mye av arealene som dyrkes opp eller ryddes blir til innmarksbeite.

Hvorfor er det viktig å ta vare på matjorda?

1

Matjord er en knapp og ikke-fornybar ressurs.

2

Klimautfordringene vil endre forutsetningene for matproduksjon over hele kloden.

3

Befolkningsveksten gir behov for større arealer til jordbruk.

4

Nok mat, trygg mat, kortreist og god mat blir en viktigere del av vår livskvalitet.

Ett dekar hvete kan gi 1000 brød hvert år!

Nedbygd jordbruksareal i Sogn og Fjordane

I perioden 2004 til 2015 er det totalt bygget ned 3 503 dekar jordbruksareal i Sogn og Fjordane.

62 prosent av arealene som er påvist bygget ned i Sogn og Fjordane var tidligere fulldyrka jord.

Boligbebyggelse og veg/bane sto for henholdsvis 31 og 23 prosent av det nedbygde arealet.

31 prosent av det nedbygde arealet i befinner seg innen eller inntil 1 km fra et tettsted.

NEDBYGD JORDBRUKSAREAL, FORDELT PÅ FORMÅL:

Formål	Dekar	%
Boligbebyggelse	1 095	31
Fritidsbebyggelse	220	6
Bebyggelse område for landbruk	596	17
Offentlig og privat tjenesteyting	325	9
Veg og bane	809	23
Sports- og idrettsområder	163	5
Annen bebyggelse og anlegg	293	8
Totalt nedbygget i alt	3 503	100

Kilde: Rapport 2017/14 Nedbygging av jordbruksareal ssb.no

Les mer:

→ **Arealressurskart:**
nibio.no

→ **Jordsmonn:**
nibio.no

→ **Dyrkbar jord**
nibio.no

Norsk institutt for
bioøkonomi
Pb 115, NO-1431 Ås
T: +47 64 94 80 00
nibio.no